

Datum: 2022-01-24

Dnr: 3.2-21 0153

Beslut i fråga om oredlighet i forskning

Beslut

Nämnden för prövning av oredlighet i forskning (nedan nämnden) beslutar att [REDACTED] gjort sig skyldig till oredlighet i forskning. Nämnden finner vidare att [REDACTED] och [REDACTED] inte gjort sig skyldiga till oredlighet i forskning.

Bakgrund

Den 18 november 2021 inkom en anmälan om oredlighet i forskning till nämnden. Anmälan är inskickad av prefekten vid institutionen för Elektro- och informationsteknik vid Lunds universitet efter att ärendet lyfts av medförfattarna och gäller en tidigare anställd biträdande universitetslektor, [REDACTED]. Anmälan rör en projektrapport¹ och en artikel² som skrevs och skickades in under tiden då [REDACTED] var anställd vid institutionen.

I forskningen undersöks radioutbredning i inomhusmiljö. Projektrapporten redovisar resultat av mätningar utförda i en halvledarfabrik i Reutlingen, Tyskland. Artikeln handlar om mätningar gjorda på institutionen i Lund. I båda manuskripten ingår bilder som visar radiofältets relativa effekt som funktion av dels utbredningen i rummet, dels tid. Anmälan pekar på likheter mellan bilderna/mätningarna som redovisas i rapporten och artikeln som inte rimligtvis kan uppstå spontant, framför allt inte när mätningarna är gjorda vid olika tidpunkter och på olika ställen. Dessutom påvisas skarpa kanter i bilderna som indikerar att bilderna är manipulerade.

[REDACTED] inkom med ett skriftligt yttrande 23 december 2021. I yttrandet erkänner han sig skyldig till det han anklagas för och menar att felet är helt och hållet hans misstag. Han berättar om en mycket pressad arbetssituation och att han inte hade gjort sådana misstag om han inte varit under extrem press.

Rapporten har ytterligare tre författare: [REDACTED] (doktorand), [REDACTED] (forskare, post-doc) och [REDACTED] (professor). Artikeln har också

1 [REDACTED]

2 [REDACTED]

ytterligare tre författare: [REDACTED] (gästforskare), [REDACTED] (professor) och [REDACTED] (professor). Samtliga är knutna till Lunds universitet. De gavs tillfälle att inkomma med individuella yttranden efter [REDACTED] yttrande inkommit och fick då se både anmälan och yttrandet.

[REDACTED] inkom med ett skriftligt yttrande 12 januari där han bekräftar det som anges i anmälan och [REDACTED] yttrande, nämligen att [REDACTED] är ansvarig för att ha producerat bilderna samt att det troligtvis rör sig om fabricerade bilder. Han menar att bilderna borde vara lika om än inte så lika och med återkommande bildstrukturer som är fallet. Han beklagar att han inte upptäckte felet tidigare, men menar att [REDACTED] hade "rimliga förklaringar" till att bilderna såg ut som de gjorde. Han lyfter också att så snart han insåg att resultaten inte stämde begärde han att både rapporten och artikeln skulle dras tillbaka och rapporterade problemen till prefekten.

[REDACTED] inkom med ett yttrande 13 januari 2022. Då han bara är medförfattare på artikeln gäller hans yttrande endast arbetet med den. Han berättar att medförfattarna ifrågasatte de aktuella bilderna i diskussioner med [REDACTED] redan innan artikeln skickades in för granskning. Han ska då ha haft rimliga förklaringar till varför likheterna i bilderna uppstått. [REDACTED] menar att vid geometriska likheter, t.ex. skarpa hörn eller liknande, i de miljöer där mätningarna utförts, är det inte omöjligt att tänka sig att fördelningen av inkommen effekt uppvisar liknande mönster. Han berättar också att medförfattarna har haft liten inblick i arbetet med framtagandet av bilderna då [REDACTED] vid den tiden lämnat institutionen och landet. Även han menar att de kanske skulle ha ingripit tidigare, men att de vid tidpunkten fortfarande kände förtroende för [REDACTED] och de förklaringar han presenterat. Efter att artikeln skickats in, men innan tidskriften återkommit med granskningsresultat, bestämde sig medförfattarna (efter initiativ av [REDACTED]) för att återigen gå igenom resultaten och landade då i att bilderna måste vara fabricerade. Därvid kontaktade [REDACTED] och begärde att artikeln och rapporten skulle dras tillbaka och anmälde vidare ärendet till institutionens prefekt.

[REDACTED] och [REDACTED] inkom med yttranden 14 januari 2022. Båda menar att bilderna med största sannolikhet är manipulerade, men att de inte har haft något ansvar för framställningen av de bilder som presenteras i rapporten.

[REDACTED] inkom med yttrande 17 januari 2022. Han berättar att han tidigt ifrågasatte resultaten, men fick invecklade svar från [REDACTED]. Han håller med om att resultaten är fabricerade och att [REDACTED] har fullt ansvar för det som skett.

Motivering av beslut

Rättslig reglering

Nämnden ska pröva frågor om oredlighet i forskning enligt lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning (nedan lagen). Definitionen av oredlighet i forskning är enligt 2 § "en allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av fabricering, förfalskning eller plagiering som begås med

uppsåt eller av grov oaktsamhet vid planering, genomförande eller rapportering av forskning”.

Fabricering, förfalskning eller plagiering

De former av oredlighet som nämnden ska pröva är fabricering, förfalskning och plagiering. Begreppen är inte definierade i lagen, men i förarbetena refereras till att de finns beskrivna i forskningsetiska kodexar och riktlinjer som till exempel Den europeiska kodexen för forskningens integritet³ ⁴. De redogörs också för i Vetenskapsrådets publikation God forskningssed⁵. Fabricering beskrivs, enligt förarbetena, ofta som att man hittar på resultat och dokumenterar dem som om de vore riktiga. Med förfalskning avses manipulering av forskningsmaterial, utrustning eller processer eller att uppgifter eller resultat ändras, utelämnas eller undanhålls utan att det är motiverat. Slutligen är beskrivningen av plagiering att en forskare använder andras texter, idéer eller arbeten utan att ge tillbörligt erkännande till ursprungskällan.⁶

Av handlingarna i ärendet och vid genomgång av manuskripten som anmälan gäller, framgår det att samtliga bilder som visar MPC (multipath component) Power i rapporten (figur 82, 90, 91, 92, 97 och 98) och den bild som finns i artikeln (figur 15) är manipulerade och inte visar det de anges visa. Bildstrukturer som är exakt lika, eller exakt lika men roterade, förekommer i bilder som ska visa radiofältets relativa effekt vid olika tidpunkt eller i olika miljöer eller rum.

Nämndens bedömning är att bilderna är förfalskade.

Allvarlig avvikelse

Det är endast allvarliga avvikelser från god forskningssed som utgör oredlighet i forskning och som faller under nämndens prövning. Andra avvikelser hanteras i stället av forskningshuvudmännen själva enligt 1 kap. 17 § högskoleförordningen (1993:100). I förarbetena till lagen anges att fabricering och förfalskning i princip alltid är allvarliga avvikelser från god forskningssed. Plagiering bör i vissa fall inte anses utgöra en allvarlig avvikelse från god forskningssed, till exempel om det är fråga om en mindre förseelse vid ett enstaka tillfälle.⁷

Nämndens slutsats är att förfalskningen måste anses som allvarlig.

Uppsåt eller grov oaktsamhet

Enligt 2 § i lagen krävs att den allvarliga avvikelsen från god forskningssed begåtts med uppsåt eller av grov oaktsamhet för att det ska vara fråga om oredlighet i forskning. Uppsåt innebär enligt förarbetena att forskaren ska ha förstått vad han eller hon har gjort medan oaktsamhet innebär att forskaren i vart fall borde ha förstått detta. Grov oaktsamhet kräver att agerandet framstår som särskilt allvarligt eller klandervärt.

³ Den europeiska kodexen för forskningens integritet. Reviderad utgåva. Berlin: All European Academies (ALLEA); 2018, kap. 3.1.

⁴ Prop. 2018/19:58, s. 45, 100.

⁵ God forskningssed. Stockholm: Vetenskapsrådet; 2017, kap. 8.

⁶ Prop. 2018/19:58, s. 45, 100.

⁷ Prop. 2018/19:58, s. 100.

Förbiseenden, slarv eller missförstånd bör som regel inte betraktas som grov oaktsamhet enligt förarbetena.⁸

Sedan den 1 januari 2020 är forskarens ansvar att följa god forskningssed i sin forskning författningsreglerat enligt 4 §. Hur långtgående ett sådant ansvar kan eller ska vara måste prövas och bedömas i varje enskilt fall.

Nämnden bedömer att [REDACTED] uppsåtligt har förfalskat figureerna i båda manuskripten vilket han också själv har medgivit. Nämnden bedömer också att det inte finns grund för att misstänka uppsåt eller grov oaktsamhet hos övriga medförfattare då de på eget initiativ, innan granskning och publicering, begärt att få manuskripten tillbakadragna så snart felen upptäcktes. De har också anmält misstanke om oredlighet till institutionens prefekt.

Sammanfattningsvis finner nämnden därför att [REDACTED] gjort sig skyldig till oredlighet i forskning. Nämnden finner också att [REDACTED] och [REDACTED] inte gjort sig skyldiga till oredlighet i forskning.

Nämnden har fattat beslut i detta ärende efter föredragning av handläggaren Sofia Ramstedt.

Thomas Bull
Ordförande

Sofia Ramstedt
Handläggare

⁸ Prop. 2018/19:58, s. 50-51, 100.